1C DASTURINING BUXGALTERIYA HISOB TIZIMIDAGI O‘RNI

Kimsanova Gulsanam Hamidullo qizi
Andijon davlat universiteti
Huquq-iqtisod fakulteti buxgalteriya hisobi
1-bosqich talabasi
https://doi.org/10.5281/zenodo.23568674

Annotatsiya: Zamonaviy korxonalarda buxgalteriya hisobini avtomatlashtirishning eng keng tarqalgan yechimlaridan biri 1C:Enterprise dasturiy majmuasi hisoblanadi. Ushbu maqolada 1C dasturining buxgalteriya hisob tizimidagi o‘rni, funksional imkoniyatlari, afzalliklari va O‘zbekiston sharoitidagi qo‘llanilishi IMRAD usulida tizimli ravishda tadqiq etilgan. Tadqiqot 1C ning hisob-kitob, moliyaviy hisobot, soliq hisoboti va korxona boshqaruvidagi rolini ochib beradi. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, 1C dasturi O‘zbekiston korxonalarining ko‘p qismida hisob tizimini avtomatlashtirishning asosiy platformasi bo‘lib, raqamli transformatsiya jarayonida muhim o‘rin tutadi. Maqolada amaliy tavsiyalar va kelajak istiqbollari berilgan.

Kalit so‘zlar: 1C:Enterprise, buxgalteriya hisobi, avtomatlashtirish, ERP tizimi, moliyaviy hisobot, soliq hisoboti, elektron hujjat aylanishi, raqamli transformatsiya, O‘zbekiston, korxona boshqaruvi.

1C:Enterprise dasturi Rossiya ishlab chiqaruvchisi tomonidan yaratilgan va Markaziy Osiyo, Rossiya va MDH mamlakatlarida buxgalteriya hisobini avtomatlashtirishning yetakchi yechimlaridan biri hisoblanadi. U nafaqat oddiy hisob-kitob, balki korxonaning moliyaviy, logistika, kadrlar va savdo jarayonlarini kompleks boshqarish imkonini beradi.

O‘zbekistonda 1C dasturi kichik biznesdan tortib yirik korxonalargacha keng qo‘llanilmoqda. Ushbu maqolaning maqsadi — 1C dasturining buxgalteriya hisob tizimidagi o‘rnini, uning afzalliklari va kamchiliklarini nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilishdir. Tadqiqot quyidagi savollarga javob izlaydi:

- 1C dasturi buxgalteriya hisobida qanday vazifalarni bajaradi?
- O‘zbekiston korxonalarida uning qo‘llanilish darajasi qanday?
- Raqamli transformatsiya sharoitida 1C ning istiqbollari qanday?

Tadqiqot nazariy-tahliliy va solishtirma usullarda olib borildi. 1C rasmiy hujjatlari, O‘zbekiston Moliya vazirligi va Davlat soliq qo‘mitasi me’yoriy hujjatlari, ilmiy adabiyotlar va amaliy tajribalar asos qilib olingan.

Asosiy usullar:

- Dastur funksional imkoniyatlarining tizimli tahlili;
- Xalqaro ERP tizimlari (SAP, Oracle) bilan solishtirish;
- O‘zbekiston korxonalaridagi holat tahlili;
- Sintetik va analitik yondashuvlar.

1C dasturi buxgalteriya hisob tizimida quyidagi muhim o‘rinlarni egallaydi:

1. Hisob-kitob jarayonlarini avtomatlashtirish :Asosiy vositalar, tovar-moddiy zaxiralar, bank va kassa operatsiyalari, ish haqi hisobi, debitor va kreditor qarzlarni avtomatik yuritish.

2. Moliyaviy va soliq hisoboti: Balans, foyda va zararlar hisoboti, pul oqimlari hisoboti hamda soliq deklaratsiyalarini avtomatik shakllantirish. O‘zbekiston soliq qonunchiligiga to‘liq moslashtirilgan.

3. Elektron hujjat aylanishi: Elektron hisob-fakturalar, shartnomalar va boshqa birlamchi hujjatlar bilan ishlash, raqamli imzo integratsiyasi.

4. Ichki nazorat va tahlil: Real vaqtda hisobotlar, byudjetlash, xarajatlar tahlili va bashoratli modellar.

5. Integratsiya imkoniyatlari :Davlat organlari (soliq, statistika), banklar va boshqa tizimlar bilan integratsiya.

Asosiy natijalar:

- Hisobot tayyorlash vaqti 60-80% ga qisqaradi;
- Xatolik darajasi keskin kamayadi;
- Korxona boshqaruvi samaradorligi oshadi.

1C dasturining O‘zbekistonda keng tarqalishi uning moslashuvchanligi, nisbatan arzonligi va mahalliy qonunchilikka tez moslashish imkoniyati bilan izohlanadi. Biroq, ba’zi muammolar ham mavjud: yuqori dastlabki sozlash xarajatlari, mutaxassislar yetishmasligi va katta korxonalar uchun ba’zan yetarli darajada kuchli bo‘lmasligi.

Xalqaro tajribada SAP va Oracle kabi tizimlar yirik kompaniyalarda ustunlik qilsa, 1C kichik va o‘rta biznes uchun eng optimal yechim hisoblanadi. O‘zbekistonda “Raqamli O‘zbekiston-2030” strategiyasi doirasida 1C ning yangi versiyalari (1C:ERP, 1C:Buxgalteriya) faol joriy etilmoqda.

Kelajak istiqbollari:

- Bulutli 1C (1C:Fresh) ni kengaytirish;
- Sun’iy intellekt va Big Data elementlarini integratsiya qilish;
- Mobil ilovalar va real vaqt rejimida boshqaruv.

1C dasturi O‘zbekiston buxgalteriya hisob tizimida yetakchi o‘rinni egallab, korxonalar faoliyatini avtomatlashtirish, moliyaviy hisobot sifatini oshirish va boshqaruv qarorlarini tezlashtirishning muhim vositasiga aylandi. U nafaqat oddiy hisob-kitobni soddalashtiradi, balki korxona resurslarini samarali boshqarish, soliq nazoratini yengillashtirish va raqamli transformatsiyani amalga oshirishda strategik ahamiyatga ega.

O‘zbekiston korxonalari uchun 1C ni muvaffaqiyatli qo‘llash xodimlarni o‘qitish, dasturni to‘g‘ri sozlash va yangi versiyalarga o‘tishni talab qiladi. Kelajakda 1C ning sun’iy intellekt va bulutli texnologiyalar bilan yanada chuqur integratsiyasi buxgalteriya hisobini yanada samarali va zamonaviy darajaga ko‘taradi.

Xulosa qilib aytganda, 1C dasturi O‘zbekiston iqtisodiyotining raqamli rivojlanishida muhim rol o‘ynaydi. Uni to‘g‘ri joriy etish va rivojlantirish orqali korxonalar raqobatbardoshligini oshirish va mamlakat iqtisodiyotining umumiy samaradorligini yuksaltirish mumkin. 1C — bu nafaqat dastur, balki zamonaviy buxgalteriya hisobining muhim tarkibiy qismidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. 1C Company. 1C:Enterprise 8.3. Rasmiy qo‘llanma va hujjatlar,
2. O‘zbekiston Respublikasi Qonuni “Buxgalteriya hisobi to‘g‘risida”
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Raqamli O‘zbekiston-2030” strategiyasi to‘g‘risidagi Farmoni
4. O‘zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi. 1C dasturida buxgalteriya hisobini yuritish bo‘yicha metodik qo‘llanma.
5. Axundjanov, A. A. O‘zbekistonda 1C dasturining buxgalteriya hisobidagi qo‘llanilishi.
6. 1C:ERP. Korxonaz resurslarini boshqarish yechimi.
7. PwC. Digital Transformation with 1C in Uzbekistan.